

▲ **ANDREJS ĒRGLIS:** medicīnas pakalpojumu kvalitāte pie mums ir noteikti daudzkārt augstāka nekā citās valstīs. Bet tiešām, neraugot esošās ēkas, cilvēks psiholoģiski arī savādāk skatās uz gaidāmo ārstēšanu. Tāpēc tik ārkārtīgi cīnāties par jauno slimnīcas ēku būvi.

FOTO - ANRIJS POŽARSKIS

Ērglis: Latvijai trūkst nākotnes ideoloģijas

Par valsts nākotni, lielo ideju, uz ko balstīt Latvijas attīstību, vajadzētu diskutēt pat daudz vairāk nekā, piemēram, par cīņu starp Trampu un Klintoni – pārliecināts akadēmiķis Andrejs Ērglis **4. lpp.**

Ērglis: ir jābūt sapnim, ko

Par kopīgu ideju, ideoloģijas trūkumu sabiedrībā, pēdējā laika lielajiem satricinājumiem, cilvēku pašapziņu ar kardiologu, profesoru, **akadēmiķi Andreju Ērgli** sarunājas Romāns Meļņiks

Nogāju gar jaunbūvē, līdz nokļuvu krietni vecajā Stradiņa slimnīcas korpusā, kur notiek mūsu saruna. Uzreiz jautājums: pakalpojumu kvalitāte jau ir gana augsta vai vēl tikai būs?

Medicīnas pakalpojumu vidējā kvalitāte pie mums ir noteikti daudzārstā augstāka nekā daudzās citās valstīs. Bet tiešām, ieraugot esošās slimnīcas ēkas, cilvēks psiholoģiski arī savādāk skatās uz gaidāmo ārstēšanu. Jau fasāde vien dod pirmo iespaidu. Kā teicis Raimonds Pauls, skats ir diezgan šausmīgs, cilvēki baidās surp nākt, redzot, cik nodrupusā mājā viņiem piedāvās ārstēties. Tieši tāpēc mēs tik ārkārtīgi cīnāmies par jauno slimnīcas ēku būvi. Ārstēšana modernākās ēkās vairo pacientos ticību arī ārstēšanas kvalitātei, un tam ir milzīgi liela nozīme.

Ir pierasts, ka gan skolotāji, gan medikļi žēlojas, ka nav naudas. Un tiklīdz jūti būvējat jaunus korpusus, tiklīdz runa par daudzmiljonu investīcijām, iestājas lielais šoks – labāk to naudu būtu algās izmaksājuši...

Nauda, kas atvēlēta celtniecībai, nav medicīnai.

Ja vienā budžētā, veidojas greiza bilde?

Jā. Tās ir ilgtermiņa investīcijas, kas nav nekāda sakara ar to naudu, kas atvēlēta ārstniecībai. Ja mēs reiz ceļam slimnīcu, tad rēķināmies, ka tas ir uz simts gadiem, protams, atjaunojot aprīkojumu. Mēs sabiedrībā ļoti pavisarī izturamies pret to, ko domājam, runājām. To vajadzētu mainīt. Ikdienas dzīves vērtējumā pazīd spēja pakāties uz visu filozofijas, ilgtermiņa. Jāsaprot, ka ir vērts no kaut kā nedaudz atteikties šodien un ieguldīt nākotnē.

Biznesa pieeja: vairāk jāinvestē, lai vairāk gūtu?

Jā, un arī cilvēkos. Tagad situācija mazliet labāka, bet, ja mēs paskatāmies dzimstības kritumu kopš 2009. gada, piecos gados Latvijā nav piedzimuši 25 tūkstoši bērnu. Mēs sakām, ka valsts budžeta deficīts ir 40% no IKP. Te ir tas jautājums, kā būtu atļāvis jārikojas – varbūt atļāvis deficītu 60%, nodrošinot labākus apstākļus, un tad tomēr tie 25 tūkstoši būtu piedzimuši? Un ir tas, ko jūš sakāt – tas ir jautājums par investīcijām, mēs negribam saprast, ka ir jāinvestē jomās

no kurām atkarīga mūsu nākotne.

Es tiešām ļoti labi pārzinu dažādu valstu veselības aprūpes sistēmas. Veselība ir fenomenāls sabiedrības spoguļis. Mēs te varam teikt, ka esam nabadzīgi, ka mums trūkst tā vai tā, bet tad jautājums – ar ko mēs salīdzinām?

Mums miera nav, visu laiku ticamies uz ideālu.

Un tas ir tas, kas vajadzīgs! Latviešiem ir labs gēns šajā ziņā. Tāpēc es arī esmu diezgan optimistisks. Ja paskatāmies kaut vai uz mašīnu daudzumu ielās, saprotams, ka cilvēki visu laiku kaut ko dara, un, ja tā, tad kaut caur klūdām, bet mēs nonāksim līdz vēl labākai dzīvei.

Mums vairāk vajadzētu darboties proaktīvi. Tagad, kā notiek kāda traģēdija, tāsa likumu. Bet varbūt, kaut kam noteikt, tas uzreiz nenotomē, ka mums viss uzreiz radikāli jāsamaina. padarot sarežģītāku un praksi varbūt pat vēl nedrošāku? Jāvērtē. Bet redzams, ka neanālīzējam nākotnes riskus. Un neņemam vērā, ka ir arī tāda lieta kā godaprāts.

Normatīvos tādu visai grūti ierakstīt.

Tad ir jautājums, vai ir ierēdnības, vai meritokrātijas diktatūra.

Mūsdienu "meritokrātija" gan vārdēs visai reti tiek lietots...

Jo tiek uzvertes par tādu kā lamuvārdu. Bet tas nav lamuvārds. Tādi jēdzieni visvairāk neatīk diktatūrām, negatīvā attieksme manota no tā tā laika. Tā ir, ka demokrātija bieži vien lietojama diktatūras attieksmes.

Un tomēr ir sajūta, ka mēs nemīlīgi dzīvojam kaut kādā eksperimentu pasaulē. Ipaši veselības jomā, kur teju vai katru gadu nāk jauns ministrs, kas, protams, tiecas sevi apliecināt.

Tāpēc ir ideja par valsts plānu ar atjaunošanu. Tā ir snācis, ka esmu arī Latvijas Zinātnis akadēmijas viceprezidents, tajā vidē daudz par to diskutējām. Skaidrs, ka mums ir Nacionālās attīstības plāns, bet ir jābūt kādai institūcijai, kura neļautu daudus eksperimentus, novirzīšanos no tā ceļa, kas kopīgi nodēfēt. Varbūt tad lai ir ilggada diskusija, bet, ja nolemj iet kādu ceļu, tad pa to jāvirzās. Un ja nu skaidri redzams, ka tur viena vai otra lieta iet galīgi šķersām, tad

▲ ANDREJS ĒRGLIS: man neērti to teikt, bet mēs pietiekami labi dzīvojam, tādi brīdi, kad esi sasniedzis zināmu komforta līmeni negribams vairs celties un kāpt kalnā. Ir taču tāpat labi. Ja, uzkāpsi kalnā, nokāpsi lejā, redzēsi, ka tas dod pavisam citu perspektīvu bet uz to ļoti grūti saņemties.

Mēs negribam saprast, ka ir jāinvestē jomās, no kurām atkarīga mūsu nākotne

caur domiņām mēs nonāktu līdz institūcijai, kam vara realizēt.

Vai dominācis respektētu?

Bet tas ir jautājums, kā tiek veidota valsts pārvalde. Acīmredzot esam nonākuši līdz tam, ka mums ir jāreformē valsts pārvalde.

Tam vajag politisko gribu. Un svarīgākie lēmumi jāpieņem laikā, kad vairākus gadus ir stabila valdība, kas spēj ne tikai iesākt, bet arī pabeigt iecerēto.

Precīzi. Vai arī varbūt jāveido sistēma, kas rada iespēju būt stabilākai varai. Un par to vajadzētu diskutēt pat daudz vairāk nekā, piemēram, par ciņu starp Trampu un Hilariju, jo šīs atsevišķas personas tāpat nevērosi noteikt visu.

Personības loma pārspīlēta?

ASV prezidents nav nekāds diktators. Bet vēlēšanas – skaidrs, ka tā ir izrāde. Kaut no otras puses tā ir arī ļoti gara diskusija par valsts attīstības filozofiju. Iesalstot cilvēkus, audzinot tos.

Tā ir tēma arī par līderu lomu. Amerikas vēlēšanu sistēma ir orientēta uz to, lai līderi būtu iespējami vairāk. Pie mums – tieši otrādi.

Mēs vienā brīdī ar tādu, es teiktu, pārprastu vienlīdzību esam supercilvēki, tad jāsadala visas spējalnītas, visas bagātības visas pašules iedzīvotājiem, tad būs vienli-

dzība.

Uz vienu mirkli.

Jā, un mēs labi zinām, ar ko tas beigsies. Bet tas, ko redzam, vara aizgājusi ierēdnībā, līdz ar to esam zaudējuši līderus. Iespējams, ka tā līderu esamības zaudēšana ir arī filozofijas zaudēšana. Ja ir līderis, ir ideja, filozofija. Vienalga, vai runājam par franču revolūciju, vai neatkāribas cīņām, seksuālo revolūciju ASV. Jautājums – kāda ideja mūs rosina ko darīt tagad?

Pavisam bezerīgi?

Jāsap, tādu kā lidera lomu šobrīd sāk ieņemt zinātne. Pasaulē ir ļoti populāra tāda *Science of team science* – tas ir, ka mācāmies strādāt komandā, kur, no vienas puses, viņi ir pietiekami gudri, bet no otras puses, ja ir grupa, tajā vienmēr atklājas līderis. Svarīgi, lai pilda šo lidera funkciju, un nevis apspiežot citus, bet realizējot kopīgi lemtu. Pie mums diemžēl piedzīvots, ka kāds uzmetas par līderi, pats izdomā, pats realizē, bet komandas. Un redzams, ka šāds modelis isti nedarbojas.

Esam ar Majju Kūli par to esam diskutējuši, viņa saka: «Kā mums nav filozofijas? Mums ir filozofija!» Skaidrs, ka ir, bet varbūt pārāk maz par to runājam? Mums vajadzētu saprast un skaidri pateikt, ko valsts grib, ko Latvija grib. Manuprāt, Latvija ir jā-

būt sapnim, ko gribam sasniegt, nevis vien dzīvot ar domu un visiem stāstīt, ka esam vāji. Skaidrs, ka svarīgi, lai būtu dzejnieki, rakstnieki, mākslinieki, zinātnieki, kas reāli šo ideju nes. Istenībā latvieši tad daudz procesos pasaulē piedalās, ka mati ceļas stāvus, to uzminot. Pat Eiropā dažādu darba grupu vadība bieži ir nevis kādas līdības, bet mazas valsts pārstāvji, jo salīdzinoši neitrāli. Strādājam medicīnā, pētniecībā, izglītībā, bet ar esmu saskāries. Mums tos darbus bieži vien piedāvā tādēl, lai Anglija ar Franciju un Vāciju nesaskātos. Arī saistībā ar *Brexit* redzams, kādas gadimstarpība senas problēmas starpvalstu attiecībās tur lauzas ārā.

Nodalīšanās tās atrīnās?

Nedomāju, ka izstāšanās pārraus attiecības, jo tas vienkārsi ir pret attiecībām.

Domāju par tiem ceļi, virziena nospraudējumi. Ja tie būtu politiski, sāksies politikās cīņas un nevienas pat labus ierosinājumu nepēms vērtē.

Tāpēc vajadzīgas tās dominācis, ko pieminējām. Kas tad atmodu un Tautas fronti izveidoja, ir ne intelligence. Šis ir laiks, kad jānāk ar jaunām idejām, lai ļoti skaidri par kopīgu nākotni. Un man izskatās, ka uz to pakāpeniski ejam.

Bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

bet tiem jābūt savā garā

Latvijā gribam sasniegt

Andrejs Ērglis

- Dzimis 1964. gadā
- Arsta izglītību ieguvis Rīgas Medicīnas institūta, doktorantūru izgājis Latvijas Universitātē
- 2006. gadā ieguvis medicīnas doktora zinātniskos grādu internārijā medicīnā
- 2007. gadā kļuva par asociēto profesoru Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātē
- 2008. gadā ievēlēts par Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājlocekli, 2015. gada – par tā īsteno locekli (akadēmīk), bet 2016. gadā – par viceprezidentu
- 2003. gada saņēmis Triju Zvaigžņu ordeni

draugiem, *parliament members* pret *pat members*. Varam teikt, ka zemes sāls ir tie 52%, bet tad ļautājums – kas un kurā virzienā virza valsti? Un kāpēc es runāju par filozofiju? Šis ir lietas, kam jābūt aprakstītam, izvērtētam. Latvijas lielā priekšrocība, lai arī sakām, ka to lauki, bet īstībā – mēs esam pietiekami homogēni.

Mums nav tik lielas plaišas starp "augšām" un "apakšām" kā Lielbritānijā? Noteikti nē! Tāpēc esam izdzīvojuši arī grūtākos laikos, un tāpēc es arī nesmu īpaši liels mazo lauku skolu aizstāvis, jo to sargāšana nozīmē, ka mēs nedodam izaugsmes, konkurences iespēju lielai daļai bērnu. Un tas nav godīgi pret viņiem. Ja ar zirgu būtu trīs dienas uz Rīgu jābrauc, tad, protams, būtu cita situācija, bet šodien drīzāk jārunā nevis par kāda atstāšanu nošķirtībā.

Šie satricinājumi kā *Brexit* vai terora akti mudinās padomāt par nākotni, kā teicāt, bet vai to nav risks, ka Eiropa, sargājot sevi, var noslēgties no tās pasaules daļas, kur ļaunums audraudzējums?

Mēs mazliet domājam klīšējās. Pasaule tomēr attīstās, mēs meklējam jaunus enerģijas avotus, runājam par atvērtu sabiedrību. Kaut kur jāpūri jāir valstis, kas let uz otro pusi. Tas nozīmē, ka ir daudzātrumu pasaules attīstība. Kurā vietā to robežu no-

Mums vairāk vajadzētu darboties proaktīvi. Tagad, kā notiek kāda traģēdija, taisa likumu. Redzams, ka neanālējām nākotnes riskus.

Andrejs Ērglis

Vai piekritat, ka Latvijas politika ir pārāk reaģejoša?

FILIPAS RAJEVSKIS, POLITOLOGS

Būvniecības likuma pārbirokrātizācija pēc Zolitūdes traģēdijas ir tam spilgts piemērs. Politiki ir reaģejoši tieši tajā, ka viņi dzīvo tikai tuvāko vēlēšanu rāmi. Reti kurš no

viņiem domā, kas notiks pēc nākamajām vēlēšanām. Problēmas cēlonis: ļoti lēni veidojas profesionālu politiku loks – tādu politiku, kas aizdomājas ne tikai par nākamajām vēlēšanām, bet arī par savu politisko mantojumu. Ja paskatāmies uz attīstītam demokrātijām, tur parlamentāriešu pamatkoods ir cilvēki, kuri ievēlēti ļoti daudzās reizes. Tur būtība esi vēl jaunais, pirms trīs reizes tiek ievēlēts. Tad arī rodas tas ilgtermiņskums – cilvēks saprot, ka politika ir viņa dzīve, un viņš arī lēmumus pieņem tam atbilstoši. Tas attiecas arī uz atbildību – viņš saprot, ka nāksies atbildēt par paveikto vai nepaveikto pēc pieciem, desmit un vairāk gadiem. Protī, profesionālā politiskā darbība ilgtermiņā iemāca pieņemt adekvātas, savlaicīgas lēmumus un arī labot kļūdas.

lvāksiet? Jūs sakāt, ka šis ir sāusmīgi, kas noticis, bet piemēram, no pētniecības viedokļa var pateikt, jā, bet tas bija mazākais ļaunums. Līdzība ar medicīnu runājam, ja to augoni iekapsulētu vēl ilgāk, nepārgrieztu, varētu nomirt no asinsaindeģāšanās.

Nepietiek to saprast, ar to jāreģinās, veidojot attiecīgu politiku. Un te mēs atkal nonākam līdz filozofijai – mums vienā kārtī trūkst valstiskās ideoloģijas.

Bet arī ideoloģiju var izmantot ļaunprātīgi, kā nupat redzējām Lielbritānijā, kur pat kļāji meli tika likti lietā, lai panāktu savu.

Ju ir brīvāki cilvēki, jo mazāk ideoloģiju var izmantot pret viņiem. Brīvi cilvēki pietiekami labi redz, kas labs, kas slikt. Tas, protams, ir arī ļaunājs par audzināšanu.

Mums problēma arī tā, ka Latvija daļa cilvēku dzīvo pilnīgi citā informatīvā telpā, kur dominē rīvēja valoda. Valstiski visus nemaz nespējam uzrunāt.

Jā un nē. Ir kas atsaucas uz ekspertiem, formulējot savu viedokli, bet tā ir politiskā taisīšana. Daudz racionālāk ir balstīties uz pētniecību. Un tā rāda, ka Latvijas iedzīvotā-

Šis ir laiks, kad jānāk ar jaunām idejām, lai būtu skaidrība par kopīgo nākotni. Un man izskatās, ka uz to pakāpeniski ejam.

Andrejs Ērglis

Vai Latvijā pieaug domnicu nozīme politiskos lēmumos sagatavošanā?

ARMANDS GŪTMANIS, EIROPAS POLITIKAS KONSULTANTS

Piekrītu, ka dažādu domnicu nozīme pieaug, un tā, protams, ir ļoti pozitīva ziņa. Jo skaidrs, ka Latvijā, glūpi tāpat kā citās valstīs, daudzi lēmumi pieņemti bez pietiekama analītiskās informācijas izvērtējuma. Pozitīvi ir tas, ka domnieku veidojās uz privātmē finansēšanas pamatiem, Certus ir labs tā piemērs, viņu darba rezultāta kvalitāte ir cieņama. Tāpat, ja Saēmia izveido darbu vai sakuma nelietu analītiskos dienestus, tas noteikti būs solis pareizā virzienā. Un, ja Ekonomikas, Satiksmes un Zemkopības ministrija būs spējīgas veikt lielākas naudas analītiskiem izvērtējumiem pirms svarīgu likumprojektu virzīšanas, tas noteikti būs ļoti apsvēkami. Ne vēlī Eiropas Komisijā pie tās prezidenta ir pat zinātniskais dienests. Skaidrs, ka lēmumi nekur pasaulē netiek pieņemti, vadoties tikai no analītiku atziņumiem, ir arī cita līmeņa apsvērumi, kas, lai arī vai diemžēl, spērt savu lomu – politiskās intereses, personiskās attieksmes, startaustāzības saistības u. tml.

diem. Tā jau ir propaganda. Mums vairāk vajadzētu runāt par to, ka mūsu zemnieki, jau sākot ar hermātiētiem kustību, bija daudz izglītotāki nekā vidējā Eiropā un daudzviet citur. Bet jāsaprot, ka katra vara ir mēģinājusi iepriekšējo varu degradēt.

Bet, ja atgriezīsim pie mūsu dienām, pie tā, kas skar jūs tīri profesionāli un mani kā veselības aprūpes pakalpojumu lietotāju, – redzam nemiģtas reformas, kas rada psiholoģisku diskomfortu cilvēkos, skepsi, ka kaut ko iespējams novest līdz loģiskam risinājumam. Piemērs: veselības apdrošināšana – tā būšot, kaut joprojām nav vienota priekšstata, kas tas īsti ir.

Vajadzētu runāt nevis par valsts veselības apdrošināšanu, bet par medicīnas finansēšanas principiem. Tas noņemtu bažas. Tas, ko vajag noteikti saprast, – medicīna ir sociāli ekonomiska joma. Tas, ko man stāstījuši mani skolotāji Amerikā, agrāk bijis, ka atved sadurtu cilvēkus, bet viņš neatbilst apmāksas

kategorijai, tāpēc viņu ved vēl 30 kilometrus, kur var ārstēt. Jo milzīgu lomu spēlēt privātais finansējums. Tāpēc jau viņiem ir tik smagas diskusijas par veselības reformu. Lai kā būtu, Latvija tas nav iespējams, Latvija ir ļoti sociālā valsts, ja kādam vajag palīdzību, to sniedz, nedomājot par kaut kādam naudas lietām. Vai mums vajag mainīt šo domāšanu? Manā skatījumā tā ir daudz labāka, modernāka domāšana. Amerikā caur *ObamaCare* iet tieši uz to veselības aprūpes sistēmu, ko mēs te dažreiz mēģinām apšaubīt.

Tādēļ es esmu par to, ka mums jābalstās uz publisko jeb valsts finansējumu, un tas ir tehnikas jautājums, kā to realizēt. Un vēlēts – mēs nevaram radīt sistēmu, kad sāktu dalīt – to ārstēsim, to nē. Pamatvārds ir "solidaritāte"; ir vienlīga, cik jūs pelnāt, vai un cik iemaksājat budžetā, ārstējam visus. Mēs, protams, varam runāt par papildu servisu, ko pacients var pats apmaksāt, bet, kas attiecas uz medicīnu, tai visiem jābūt solidāri pieejamam. ●

FOTO - ANDRIS POŽARSKIS

brīvēm cilvēkiem, kas ģenerē šādas vīzijas, idejas. Jā.

Vai mums ir pietiekami daudz šādu brīvu cilvēku? Ir tādi. Bet te cita problēma – man neērti to teikt, bet mēs pietiekami labi dzīvojam, tāda brīdi, kad esi sasniedzis zināmu komforta līmeni, neigrabams vairs celties un kāpt kalnā. Ir taču tāpat labi. Jā, uzkāpi kalnā, nokāpsi lejā, redzēsi, ka tas dod pavisam citu perspektīvu, bet uz to ļoti grūti sapemties. Tāpat kā sākt skriet no rītiem vai iet aukstā dušā – visi zina, ka to vajadzētu darīt, bet kaut kā... varbūt ir. Un šajā kontekstā tas, kas noticis mums blakus, tā krīze īstībā ir nākusi mums ļoti par labu.

Sapurinājusi? Protams, die s nedod, lai būtu nonācis līdz kam jaunākam, bet principā krīzes ir tās, kas dzemdzina jaunās idejas un iespējas tālāk attīstīties. Krīzes brīžus vajag izmantot. Un tas attiecas arī uz Eiropas ideju. Jo tā sāties pasaulē ir tik ciešās, ka neviens nav ieinteresēts tās saraut, un, pat ja to formāli izdara, tās tik un tā saglabāsies.

Bet *Brexit* balsojums ir interesants arī tādā ziņā, ka Londonā 75% nobalsoja par palikšanu Eiropas Savienībā, bet ārpus centru – pret. Kā jokojām, runājat ar britu